

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 10. У Сомбору 31. Мая 1868. Год. X.

Телесно васпитање.

(Свршетак).

5. О ТЕЛЕСНОМ ПОСЛУ И ОДМОРУ.

Рад и посао крепи здравље човечије, множи му снагу и чини га кадрим себе и своју породицу издржавати. Посао е човеку тако нуждан да без нѣга живити и обстати неможе, ер леньост мало по мало троши здравље и упропашћуе организам човечији. —

Но као што би човек без посла ослабити морао, исто тако претераним послом и без уредног одмора морао би човек јошт пре себе упропастити. С' тога за сваким послом треба да слѣдуе одмор. Найбољи е одмор спаванје. У детињском добу мора се дуже спавати него у добу савршенога узраста. У спаваню деца расту, то ест, кад су на миру онда се најудесније и без сваке сметнје развија нѣхов вегетативни живот. У спаваню неваља децу узнемиравати и насилно будјати. Одойче треба по 20 сати на дан да спава, за дете од едне године нужно е да 16 сати на дан спава, и сваки дан га ваља износити на слободан ваздух. Затим сваке године треба да дете мало мањје спава, а све више да се игра и прохода по слободном ваздуху.

Диететика прописуе за децу од седам година 10 сати спаваня, 8 сати проходаня, сиграњя и у обште телесног движеня у слободном ваздуху, два сата умнога посла и то само по $\frac{1}{2}$ сата наеданпут, и 4 сата одмора, под коим се разумева и лакша наука, као наука гледаня мишленя и говора, поянје, слушање приповедака и вештбанје у приповеданю.

За децу од 8 година нужно е 9 сати спаваня, 8 сати движеня на слободном ваздуху, 3 сата умног посла и 4 сата одмора.

За децу од 9 и 10 година нужно е 9 сати спаваня, 7 сати движеня у слободном ваздуху, 4 сата умног озбиљниег посла и четир сата одмора, у кон се може урачунати и сва механична лака радња школска, као писанје диктанда и

www.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 преписиванѣ, као и вештбанѣ у пояню и свираню. Од 11 до 12 година деци доста е да 8 сати спаваю, 7 сати да се ба- ве у слободном ваздуху коє сиграњм и гимнастиком а коє и озбиљним телесним пословима, 5 сати озбиљне умне раднѣ и 4 сата лакшег занимања. За старию и одраслию младеж до- ста е 7 сати за спаванѣ, а уз свакидашнѣ вештбанѣ у гим- настици може се сваки дан по шест сати на озбиљно ученѣ употребљавати.

Чим дете постане кадро самим себом владати одма га валя учити да само еде и пѣе, да се само облачи и свлачи, да самог себе послужує, а особито да своє тело одело и обу- ћу као и све своє ствари чисто држи. — Све ово скопчано е с' радњом, а радња та служи детету на здрављѣ, дав му до- вольно окретности и способности да може без туђе помоћи обстати и одржати се, те тако самосталним постати, што е свакоме у животу нужно. — Уз то нека се дете навикне из младости родителѣ и друге особе у кући послуживати и у послу им помагати, и нека радост и задовољство у томе на- лази. Тим ће се начином сачувати дете од ленѣости а омили- ће му се рад и посао, те ће му служити на здрављѣ и напредак.

Редовна и свакидашња гимнастична вештбаниа особито су пуждна за младиће у средњим школама и за све оне занатлиє кои седећи посао свой радити мораю, као што су: обућари, кројачи, писари, ткалци, часовници, сликари и швалѣ. Исто тако сви они люди кои стоєчки послове раде мораю се много у гимнастици вештбати, ако хоће да здрављѣ своє обезбеде, такви су: слагари, трговци и т. д.

Но осим ових гимнастика од велике е користи и осталой младежи, па и самой деци из народне школе: ер њоме се крепи и челичи здрављѣ, њоме добия млад човек снагу да може духом своим господарити над чувственошћу својом; њоме до- бия тело гибкост, окретност, лепоту и правилност.

Гимнастична вештбаниа една су природна а друга вештач- ка. — Природна се могу чинити без сваких справа и апарата и ова се особито препоручую за ученике у народной школи. Найприродниа гимнастична вештбаниа есу: ходанѣ, пенанѣ на брда и проходанѣ по леци предѣли. Родители и васпитатели са својом децом, а учители с' ученицима и ученицама валяло би да се често проходаю по околни предели, и да том прили- ком децу упознаю са природом и њѣним појавима и произво- дима. Такође и трчанѣ е по здрављѣ дечиє користоно. Оно крепи

пљућа (беле цигерике) и ножне мишице. У трчању ваља се вештбати тако, да се постави мета, пак да се деца надмећу, које ће пре до ње доћи. Деца кад трче треба да су у лаким халцима, главу да држе горе, прси испуцане, руке у колико већма могуће са стране на миру. Трчањем неваља децу јако уморити, а кад се уморе чувати их ваља од брзог разлађења и од ладног пића.

Од велике важности по здрављ и ојачањ дечије је бацањ обручева и лоптанј. Купањ и пливањ у текућој води а на безопасним местима, као и тоциљањ по леду, јесу за снажењ тела такође врло сгодна гимнастичка вештбања, с тога се у здравственом погледу препоручују, и ваљало би где је год могуће пливалишта подизати и децу пливању учити.

Учитель свагда треба на уму да има, да је вештбањ у гимнастици онда само добро и потребно, кад се њиме снаге дечије сувише не напрежу, и кад оно за мало времена траје. Основна (елементарна) слободна гимнастичка вештбања могу се између школских часова особито између другог и трећег часа пре подне за неколико минута свршити и то лети у ладовини на школскоме двору, а зими при отворенима с једне стране прозорима у школској соби.

Ово су та основна и за народну школу прописана гимнастична вештбања: 1. Подскакивањ десет пута једно за другим; 2. Бацањ руку горе, двадесет пута једно за другим; исто то доле; 3. Прегивањ на десно и на лево; 4. Бацањ руком напред појединце; 6. То исто натраг; 7. Бацањ ноге на десно, најпре десне па онда леве; 8. Извијањ рукама до горе; 9. Подизањ колена напред; 10. Кошенј; 11. Бацањ рукама напред и натраг; 12. Подизањ колена натраг; 13. Игра цепаня; 14. Скакутањ на ножним прстиима са једног места на друго; 15. Прегивањ на обе стране и једно махањ руком; 16. Спуштањ и устајањ горе.

По здрављ је веома пробитачно да деца од пролећа до јесени сваки дан по један сат раде у врту, а преко зиме да се вештбају у плетениу котарица и правлениу лепих ствари од дебелог папира, такође и столарски послови за одраслиу децу препоручују се.

У северној Немачкој свако старије мушко дете (од 10 — 14 година) докле у школу иде, мора се учити војничком вештбању (екзерциру). Ово би ваљало и код нас завести. Тим би се и здрављ дечије унапредило, и деца би та кад одрасту могла се за одбрану отачине много бољ употребити.

И з в е ш т а й

одбора за преустроиѣ народних школа у Србији
 Министарству Просвете и Црквених дела поднесени.

У броју седмом овога листа јављено је, како је по наредби Министра просвете у Београду комисија една израдила предлоге за уређењ и унапређењ народних школа у Србији. Рад те комисије види се из извештаја њеног, кога је она 29. фебр. 1868. г. Министарству просвете поднела, и ког смо недавно из Београда добили, те га ево сада читатељима Школскога Листа саопштавамо, примећујући у напред, да се предлози ове комисије неслажу у свему са онима, које је Гд. Др. Натошевић пре тога Министарству Просвете у Србији поднео, као што ће се о том читаоци из самог извештаја комисије, а још већма из примедбе, коју је на овом извештају пред подписом својим Гд. Др. Натошевић ставио, подпуно уверити моћи.

Извештај комисије те овако гласи:

„Господине министре! Са заповешћу, да се подписани састану у комисију и да се договоре о том: шта би се у нашим основним школама имало урадити за тврђе њиховог напредовања, изволели сте доставити комисији тој како извештај Дра Натошевића о стању основних београдских школа, тако исто извештај г. Ст. Д. Поповића, правит. питомца у Берлину, о школама Швајцарским.

Неимајући никаквих ширих настављена, комисија је прво саслушала састав Дра Натошевића у целу његову пространству. Извештај тај има две поле: у једној се врло живим бояма описује зло стањ наших основних школа, а у другој се предлагају неке мере како да се те школе болје уреде.

Комисија, и ако је далеко од мисли да и сама у свему без поговора усвоји суд Дра Натошевића о основним школама у Србији и о послѣдицама њиховога рада, опет зато, задахнута искреном жельом да се основној школи — овом услову и доказу народнога напредка — да сваки могући покрет к болјму, ћутећки је минула ону прву полу поменутог извештаја па прешавши одма на другу договарала се:

I. О научном материјалу, који се има предавати у основној школи;

II. О школи за учитељ;

III. О надзору над школама; и

IV. О учительској награди.

I. Научни материял. Како §. 1. закона о устройству основних школа, од 11. Септембра, 1863. наређује, да се у основној школи има учити као главно: Наука хришћанска, Читанѣ, Писанѣ, Рачунаѣ, и Појаѣ; а то, у главноме, предлага и др. Натопшевиѣ, то се комисија, погледавши и на §. 2. истога закона, сагласила, да се та научна грађа овако распореди:

1. Од хришћанске науке: У првом разреду: има се на изуст научити: отче наш, богородице дѣво, молитва пре, и молитва после спавања; пре и после ручка; пре и после вечере, и пре и после учења.

Ове молитве научи ће се и читати словенски, као молитве, а деца се има и србски казати њихов садржај.

Да би се оснажило побожно осећаѣ у деце, учитељ ће им, у том разреду, причати неколике кратке али главне библијске приповедке.

У другом разреду: учиће се садашњи мали катихисис но тако, да се учитељи, пошто деца науче вѣрују, божие заповести и молитву на изуст, старају шире им објашњавати те истине вере и закона устмено, и тек дечим одговорима уверавати се, да су их она разумела, и да су знамтила што им е казивано.

Далѣ, место досадашнѣ мале црквене историје, читаће се приповедке из старог и новог завета, животописи неколиких главних личности из старог и среднѣг доба хришћанства, и, на последку; неколике личности из историје србске цркве.

У трећем разреду: повториће се све што се дотле учили из хришћанске науке.

За овај разред удесиће се црквена историја, изложена у неколико читаначких чланака, затим кои чланак о служби божјој, о црквеном намештају, о црквеној години, и неколики псалми (словенски и србски).

У четвртном разреду: повториће се све што се дотле учили из хришћанске науке, и продужити се читанѣ псалмова, кое е почето у трећем разреду, и, окром тога, кои чланак из историје хришћанства првих векова и кои из историје србске цркве.

Појаѣ црквено има се предавати, сходно закону, у сва четири разреда, а што по именце да се предае у ком разреду одредиће се у наставленю, кое ваља да се да свим учитељима, као руковођа у предавању. За децу пак, у овој цели, ваља да се састави црквена песмарица.

2. Читанѣ. Други део онога рада, кои има да изврши основна школа есте читанѣ. Комисија, желећи од самога почетка обезбедити ученицима постепеност у обучавању, те тако учинити да се они од иначе неизбежнога механизма сачувају, сагласила се: да се продужи већ усвоени начин читања по звуцима, но гдегод буде могуће ту да се деца починју учити читању и писању у едан мах, а где то неби било могуће, као што е познато да ће и такoвих случајева бити, да е слободно починјати и обашка читанѣ и обашка писањѣ.

Комисија за тим усвои да се изјави г. министру, како е необходимо, да се и за све основне школске књиге узме као редовањ нови правопис, а да би деца знала и стари правопис читати, да се у читанке ставе неколики чланци тим правописом написани.

Буквар садашњи валя да се преради, и да му се повећа и србска и словенска пола. У словенску полу да се узму оне изреке из садашњ прве читанке. У иѣга валя да уђу неколики, веома кратки, животописи србских јунака; одабране пословице, приче и песме. На крају, у Буквару, валя да се наоде, поред броева грађанских, и бројни знаци римски и словенски.

Члан комисије Вл. Вуић у овом питању одвоио е свой глас овако: „да се мала деца у основним школама неосуђују на изучавањ тројког правописа и читања.“

За други разред. У Читанку да се стави чланак: о породичком животу и о дужностима у истоме, као што е од прилике онај у Другој Читанци стр. 135 — 140); неколике одабране народне песме; земљопис Србије, и других србских земаља (оно што е сада у Другој Читанци од 50 — 70. стр; само да се попуни оним малим земљописом за IV. разред и оним из Првих Знаниа, стр. 25 — 32); србска историја (место онога из Првих Знаниа, и садашњ мале историје), да се у читаначким чланцима разложи судбина србског народа с јачим обзиром на карактеристику поединих периода, те да то nebude само број имена, и да се говор не отеже о старим жупанима на штету доцнијих важнијих времена (гледај оно у Другој Читанци од стр. 71—83 само да буде пространије); из природне историје нешто о домаћој животињи, биљу и минералима; (као што е оно сада у Другој Читанци); из физике: неке просте домаће справе с појавима на њима; из диететике: нешто о човеку (може се узети оно из Првих Знаниа само да се у малим чланцима разложи.)

За словенско читанѣ узеће се у ову Прву Читанку еванђе-
 лия и апостоли на све оне празнике и свеце, од којих су тро-
 пари у садашњој Првој Читанци изложени, осим онога на ве-
 лики четвртак, а тропари ће доћи у црквену песмарицу.

За трећи разред: у Другу Читанку има да дође чланак
 о правима и дужностима у општини и држави, и о любви
 спроћу отачбине (из садашњѣ Друге Читанке стр. 140 и из
 Првих Знаня глава 8); из земљописа: о државама изван Срб-
 ских земаља: о деловима света и о земљи као планети (при
 овоме се може послужити садашњим чланцима у Првим Зна-
 њима и у Првој и Другој Читанци); из свеобщте историје,
 неколике знатне личности из најстарије, средињ и нове историје,
 с особитим погледом на Словене. (Може се узети оно из са-
 дашњѣ Треће Читанке, само да се преради). Повториће се све
 оно из србске историје што је прописано за други разред; за тим
 најглавније дивљѣ животињѣ, польске биљке и минерали (види
 оно у Првим Знанњима о металима); из физике: неке веће до-
 маће справе, (као што је оно у садашњој Другој и Трећој
 Читанци; из садашњѣ Треће Читанке да се узме први чланак,
 но да се разложи на више делова); — о помоћи у опасности
 за живот и о нези болестника; из економике, оно из садаш-
 њѣ Друге Читанке (са стр. 102) и да се дода још нешто о
 шумама што тамо нема.

За словенско читанѣ да се узму псалми, кои се налазе
 у садашњој Другој Читанци а и сви други словенски комади
 кои су тамо,

За четврти разред: у Трећу Читанку да се ставе неколи-
 ке србске песме; политичко устройство Србије (послужив се оним
 из земљописа за IV. разред и садашњѣ Друге Читанке); из
 общте историје штогод о науци, о занатима и уметностима
 (управо нешто из историје културе, с погледом на оно што
 има у садашњој Трећој Читанци); из природне историје: жи-
 вотинѣ и билѣ странско и нешто из геологије; из физике неш-
 то из занатлијске хемие и из технологије; из диететике о
 болестима.

За словенско читанѣ да се узме кое еванђеље, кои апостол,
 која црквена песма и неколики псалми. Ово све наравно има
 да дође на крај, после србских чланака.

У настављњу, кое се има дати учительима за учењѣ
 езика, ваља казати ово: да се у другом разреду, уза читанѣ
 и писанѣ, могу деци објашњавати први, најглавнији граматички

поймови. За трећи разред место садашњѣ, има се написати кратка граматичица, удешена за аналитичко предаванѣ. У ту граматичицу да се ставе на крају и образци писмених састава, какви су сада у особитој књижици. Граматичка се наука има свршити у трећем разреду, а у четвртом ће се повторити с јачим обзиром на синтаксу.

За сам почетак објашњавања деци граматичких појмова, нису сви чланови комисије били еднога мишлења, него су неки, мислећи да најприродније иде, показујући деци вештину написивања речи, казати им и те најобичније појмове из граматике, изразили се: да би то требало почети у првом разреду паравно с јасним упућенјем докле се сме учитељ распрострањавати о томе, па најпосле цела комисија сложише у том: да у другом разреду то ученѣ буде обавезно, а који у првом успе, узеће се да е тим више и подпуније своју дужност извршио.

3. Писанѣ. За писанѣ даће се шире обавешћенѣ учитељима у наставлењу; овде се само изриче: да мора бити по казивању а не по прегледу. У првом и другом разреду вештаће се деца у краснопису, а у трећем и четвртом, окром тога, у обичном брзопису. У колико ће се пак обучавања граматичка спаяти с писанјем, казаће се такође у наставлѣњу.

4. Рачун. У првом разреду: почиње се бројати, броеве сабирати, одузимати, повећавати, едан другим и делити их: али то све тако да збир или производ не сме прећи преко 100 (дакле у кругу десетица). Писању бројних знакова, и служби с њима увек ваља да предходи рачунањѣ на памет;

У другом разреду: четир проста вида преко стотине, и преобраћањѣ;

У трећем разреду: Разнонаречени броеви, правило тройно просто и најнужднија практична обавешћенија о разломцима; и

У четвртом разреду: прости разломци у сва четир вида, и правило тройно сложено.

За вештањѣ у рачуну ваља да се садашња Рачуница за ученике попуни многим рачунским задатцима особито из струке реалне и економие, те да се деца рачунајући и са истинама те врсте упознају. За учитељ пак такође е нужна нарочита Методика рачуна за рачунањѣ из главе и са цифрама. (Као што е наприлику садашња Практична Рачуница за учитељ).

(Свршиће се).

Записник.

Сбора учительског, у Диецеци Темишварској, жупанији Торонталској, Протопресвитерату вел. Бечкеречком, у в. Бечкереку
3. Априла 1868. држаног.

Председава прота вел. Бечкеречки Данил Стаић. Присутствују: од реда свештеничког Г. Дмитрије Поповић, Дмитрије Гађански, Васа Бошковић, Милутин Думић, Ђорђе Войновић, Александар Вуковић; од реда учительског Г. Аркадије Косанић, Милан Недельковић, Ђорђе Галетић, Гавра Пешић, Пая Поповић, Јован Ракић, Исидор Крецуловић, Ђота Величковић, Лаза Удицки, Мита Давидовић, Марко Јакшић, Коста Васиљевић, Михаил Павловић, Ђорђе Павловић, Анастас Димић, Сима Крецулов.

Г. прота Стаић поздравља дошавше на сбор, и после одпояног „Царю небесный“ отвара седницу, и позива сваког, кои се са предлозима спремио, да такове сбору каже.

Пая Јаковић свештеник мисли да би нужно било одборе школске у свакој обштини установити, кои би досаданѣ поедине старателѣ школске заменули; такав местни одбор имао би се из 20 чланова састояти, от којих би по едан свакоме предаваню у школи присутствовати имао. Прота Стаић пита: шта учительско сасловлѣ о томе мисли, и после дуже почивателне рекне, да се са предлогом Јаковићевим слаже, али не да буду 20, него у већим обштинама 6 а у мањим 4, кои би место досаданѣга старателя заступили.

Сбор пита: ко да бира те одборнике? — Прота Стаић мисли, да тамо где е чиста србска обштина, бира цела обштина, а где е обштина помешана чланови црквени. — Прима се. —

Пая Јаковић мисли, да се школа подели на спољашню и унутрашню. На спољашню школу има носити бригу одбор: да се цело здание школско, и све школскоме зданију принадлежеће ствари у доброме станю одржаваю и школске стварне опреме подпуно набавляю; да се учителю плата уредно издае; да одређени члаи одбора школу барем дваред у недељи дана посети, о посештаваню школе и напредованю увери се, недостатке, ков приметно буде, управителю школе яви; а за унутрашњост школе, има се управитель школски бринути. — Прота Стаић пита сбор; да ли тай предлог усвая, а уедно каже, да се са предлогом Јаковићевим слаже, и зато што се и сам уверио, да едан старатељ, као што досад и сад постои, не-

може прописанима своима дужностима да одговара, и да е приметио, да спољашња школа зато доста трпи. — Усвоява се.

Сбор пита: како да се то у дѣјство приведе? — Прота Стаић одговара: да се тога ради ваља на предпостављѣну школску власт обратити, која ће нас у томе наставити, и помоћи, да ти одбори што пре у живот ступе. — Усвоя се. —

Гавра Пешић говори: да се код наших гдеконих учитеља нов начин предавања не усвоя, ер е приметио, да неки више теоретично него практично децу настављаю; и пита: кои е по децу бољи начин: теоретичан или практичан? — Прота Стаић каже: да е и сам приметио то исто, и да е зато што деца лакше практично обучаванѣ схваћаю, скорије напредую и незаборављаю лако, што су тим путем научили, али треба практично наставленѣ да е с теоретичним скончано. Далѣ вели: како практично наставленѣ сасвим отешчава то, што ни у ед-ной школи нѣговог протопресвитерата ние видио онакве предмете, поред коих би наука гледаня напредовати, и у практичноме настављѣню добро успевати се могло. Али ако ние био досад срећан, да га обштине послушаю, нада се да ће га среће и напредка ради своје деце скоро послушати, и те предмете набавити.

Више учитеља питаю: На кои начин, и ко е дужан те ствари школи набавити; ер веле ако су обштине дужне, ипак неће да знаю шта е школи потребно. — Прота Стаић одговара, да кад е община дужна за своју стоку потребне ствари из общт. благајнице набављати, онда би гриота и помислити било, да ние дужна и за своју рођену децу то исто у школи чинити, и вели да као што е рекао, настојаваће првом приликом да се за школе потребне ствари по могућству што скорије набаве. А почем се овде у овоме сбору већ ради о одбору школском, кои ће досаданѣг старателя школскога место заступити, то ће он од сваког управителя местне школе, и од одбора ако дотле у живот ступи, известие искати, да ли е община и ту свету своју дужност испунила.

Г. Прота Стаић предлага питањѣ: како би могуће било децу од псовке и безсрамних речи отвратити? Јакшић учитель доказуе да к томе имамо материала у изреченијама и моралним приповедкама.

Аркадије Косанић учитель вели: Ако желимо, да нам деца и осим школе добра буду, то е нужно, да свештеници чешиће у цркви стадо своје моралу обучаваю, ер е приметио, да ни-

какве користи отуда немамо, што их у школи благоме обичаю обучавамо, кад код куће од своих старіх ничега валяног не чую. Прота Стаић отговара предговорнику: да є то позив сваког свештеника, но нужна є слога између свештеника и учителя; єр као што є свештеник дужан у цркви и ван цркве, тако є исто дужан учитель у школи и ван школе, и словом и делом исправљати и настављати, да се зло неспрасостире но утаманює у своме зачетку, и нипошто недопуштати да се шири и отима маха. Паа Недельковић ђакон слаже се са предговорником и вели да ние доволно єзиком учити но и делом.

Л. Удицки учитель чита саставак свой о моралном изображаваню деце. — Прима се у протокол.

Прота Стаић вели, да и онде где учители неуморно раде, опет немогу деца да се сачуваю од злих примера ван школе, па баш зато и мисли, да би здраво нужно било о томе световати се, како би се изнашао начин предохране; огроман и тежак истина задатак, али є баш зато и веће пажнић наше нужно, да се около решавања тога задатка колико є могуће више бавимо. Паа Янковић свештеник вели, да є тај задатак доиста тежак и огроман, па би добро било на идући сбор отложити га, како би се међутим о томе смислити и на сбору разлагати могло; па и о томе, каква є дужност учительва да ю и ван школе противу укоренявања зла а распрострањана добра извршава. — Прима се. —

Милутин Думић свештеник вели: да досадашњи учительски сборови, кои по високой наредби постое, назову се свештеничко-учительским сборовима, єр се и тако у заєдници ради. Гавра Пешић учитель отговара, да би то рано било, єр на многим местима јошт ние дошло дотле, да се свештеници велике свое преваге над учительима окану.

Прота Стаић примећава Пешићу да неби рано било, да се ти сборови назову свештеничко-учительским, и да то доброме раду никакву препону неби стављало. Што он мисли да јошт гдекои свештеници некакву превагу над учительима хоћею, — вели, да є ту превагу сама власт свештенику дала, кад га є за школског управителя наименовала, али би то доста зло било, кад би свештеник ту свою превагу на зло употребљавао, и место мудрога споразумљни и заєдничког раденя у школи, друго нешто радио, што учительво достояјство понижава.

Мургуловић богослов примећує и пита: Єли компетентан

www.nslb.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

сбор закључке доносити сад, кад су иеки учитељи већ дома отишли, а само 16 на продужено саветовањ дошли? Сви су одговорили да су компетентни.

Васа Бошковић свештеник пита, да ли и свештенство има право гласа при решавању каквога питања у учитељском сбору? Гавра Пешић вели: да су само учитељи компетентни у сборовима учитељским закључке доносити, а свештеници се само као почастни чланови сматрати могу.

Прота Стаић мисли, кад е местне школе управитељ свештеник, катихет опет свештеник, кои су тако исто обвезани доћи на учитељски сбор као и учитељи, и кои као такви саставни део тога сбора учитељског сачињавају и у саветовањма учествују, онда држи, да имају и право гласа, а тако исто и старатељи; а на предлог Думића повторително примећуе, да е сасвим нужно сложити се у томе, да се учитељски сбор назове свештеничко-учитељски, те да оваки заеднички сборови са већим успехом делати могу. — Ђта Величковић учитељ слаже са протом Стаићем, ер увиђа да е велика потреба споразумљия учитеља са свештеником. — Пая Поповић учитељ слаже се са Пешићем али не из другог узрока, но зато, што е приметно, да местне школе управитељи и катихете слабо учитељске сборове посећују. — Пая Јанковић свештеник вели, да е он пре држаня свакога сбора писао свештеницима у местима око себе и позивао их на сборове учитељске, али да е одговоре добио ове: „шта ћу на учитељском сбору, кад ми наших свештеничких сборова немамо.“ — Гавра Пешић обраћа се на председника, и моли да се сбор на гласањ позове о овом: хоћемо ли или не, да се овај учитељски сбор назове свештеничко-учитељским сбором? Прота Стаић мисли да то важно питањ до другог сбора одложи се, што ће донде и свештеници и учитељи имати времена о томе мислити и споразумети се. — Отлагањ то усвая се.

Думић свештеник предлаже, да се учитељски сбор заузме около подарака у новцу на омладинске цели. Прота Стаић, одговара да е он први кои желј добар успех омладини у сваком добром раду, и зато ние противан, да се сваком даном приликом заузима за набавляњ прилога на добре омладинске цели. Гавра Пешић слаже се са одговором противим, ер држи да се и омладина тако исто заузима само на распростирањ просвете по народу, као што тамо и сами учитељски сборови теже. — Прима се.

Думић свештеник мисли, ако би се одобрило, да се учитељски сборови назову свештеничко-учитељским сборовима онда да се сваки онај, који би од сбора изостао повчано казни. Прота Стаић примећује: Ако би се такав закључак донео, који ће га извршити, тешко људи плаћају кад имају, а камоли кад немају; па као што сам у том погледу учитељи стов, нису ни свештеници далеко утекли, него треба да побуђујемо свест за овај богоугодан и народу спасителан рад, и зато е тога мишља да се то питање на други сбор одложи, а међутим нека се учитељи са свештенством и у томе погледу болје споразуму.

— Усвая се.

Думић говори за оснивање вечерњих школа. Прота Стаић вели, да е то спасително, и да би требало вечерњи школе поред недељних отворати, а о начину пак на који да се та вечерња школа заведе, треба мислити, и зато држи да се то питање на други сбор отложи, а међу тим позива како учитеље тако и свештенике да начин заведења те школе добро расуде, изнађу и идућег избора о изнађењу свом сбор известе.

— Прима се.

Мургуловић предлаже, да овај сбор усвои позив годишњег омладинског одбора на учитеље, лекаре, и свештенике, у томе смислу управљени, да се заузимају око установљенија одбора, који ће се за здравље народа бринути. Пая Јанковић свешт. одговара, да старанје за здравље народа спада како на поедине разумне чланове народа, тако и на све којима е здравље мило, али ако би се ти одбори и удесили, а неби у сваком месту вешт лекар држав био, неби одбор у доброй намери својој успевао могао. Прота Стаић мисли, да као што е обшта брига за здравље народа нужна, тако е прека нужда, у нашем народу умереност оживотворити, ер држи да е умереност главно условље здравља човечијег, па зато препоручује да се друштва умерености свуда заведе. — Усвая се, а под једним позива се Мургуловић, да зарад оснивања друштва, које би се основало као носиоц бриге за здравље народно, — позив омладински, о коме е споменуто, на идући сбор донесе.

Пая Поповић учитељ желио би, да се на идућем сбору е децом покушај учини, како се имају деца практично настављати. Гавра Пешић одговара, да би се то могло и сад учинити, ал почем сад имају деца одмор школски, слаже се са предговорником да се покушај на идућем сбору учини. — Прима се.

Пешић учитељ предлаже, да би нужно било, да се школ-

ска књижница, ако не у свакој обштини, а оно бар у средоточию среза овог подигне. Прота Стаић одговара: Почем е питањ то већега замашая, ер засеца у средства, а ми таквих немамо, то мислим да се питањ то на други сбор одложи и зато позивам свештенике и учитељ, да до другог сбора изнађу изворе, како да се та школска читаоница оствари. — Прима се.

Прота Стаић пита: где мисли учитељски сбор идући сасанак држати? Реши се: у Србском Итебеу.

Прота Стаић определуе за држањ сбора по обштој жельи дан 22. Мая 1868. и с' тим се овај сбор заклучи.

Данил Стаић прота.

Гавра Пешић бележник.

Позив браћи учитељима.

Србски учитељски збор, протопресвитерата Бечкеречког у Срб. Итебеу 22-ог Мая о. г. држан, том топлом жельом вођен, да србски учитељски пензиони фонд у Пешти, под управу учитеља чим пре дође, наименовао е из средине свое одбор, кои ће се постарати за начин, како ће се ово дело најпоспешније остварити моћи.

Наименовани одбор решио е: да пре свега у споразумленј дође са свима учитељима, коих се тај фонд тиче, и да од нѣх писмене изјаве изиште.

Умољаваю се дакле и позиваю како зборови србско учитељски, тако и учитељи србски из оних окружия, у којима се учитељски зборови не држе, а коих се учитељски фонд у Пешти тиче, да жель свое на Г. Павла Янковића свештеника у Срб. Итебей (последня пошта Пардань) најдуже до 6-ог Августа о. г. у наведеноме смислу управе.

Одбор збора учитељског у протопресвитерату Бечкеречком.

Мила и драга браћо учитељи! Отзовите се сад, па одрешите руке збору учитељском протопресвитерата Бечкеречког, да се може латити дела, по све вас веома нужднога. — Изјавите жельо вашу охотно и топло, као што е охотна и вреда желя свакога од вас, да пребрине бригу за случай немоћи свое, и за сироте свое. — Драга браћо учитељи, кои нисте срећни, да на зборовима цпате и тражите ране на телу драге вам школе ваше, кои нисте срећни да се на зборовима вашим бринете и старате за радикалне и најпрече мелеме невольне и сиротне народне школе наше, — кои јошт нисте срећни били, да окусите сласти братинске узајамне радић на школском збору, одзовите се, што пре одзовите се, како ће наименовани одбор, раздраган братским живим саучењем вашим поверени му задатак радостним лицем и веселим срцем у свое време у руке предати моћи. У Срб. Итебеу 23. Мая 1868.

Пая Янковић,

Д о п и с.

М. Б. Сомбор, 15. Мая. Као што скоро по сви крави ученици майску свечаност у природи Божијој држе, тако е и овде приправничка омладина 14. Мая у листнатом гају такозваном „Шикари“ майску свечаност обдржавала. Око пол шест сати истога дана сакупише омладина „Венац“ у приправнички завод, од куда се под својом заставом у највећој радости и веселој упути право пут „Шикаре.“ Узпут застане под прозори овдашњг преч. Г. проте и приправничког завода управителя, гди из почасти према својем старимју однева одну песму, затим се крене на своје определѣно место. Путем е омладина различите србске песме певала и весела била. Приспевши у Шикару, тако по србском обичају, започне се србско коло од омладине вити. Омладина е цео тај дан у листнатом гају, у најболѣм веселој, и братској љубави провела. Ученици из свију основних разреда око 8 сати крену се са својим г.г. учителяма и под својом новом школском заставом, коју е Благор. Г. Сима Леовић Адвокат на Ђурђево дан о. г. поклонили, у зелени и байни гај „Шикару.“ Дан е врло пријатан био, тако да су невина дечица могла цео тај дан у шумици весело са својима родитељима провести. Света е знатан брой напољѣ изишао, особито пак родитељи дечи, кои гледећи весело и чилу дечицу своју, и сами се у том байном зеленилу од радости топише. Око 7 сати пред вече деца се у варош поврате а нека са својим родитељима и далѣ остану.

Пошто е време вечера приспело, осветли омладина „Венац“ одређено место, гди е наумила село своје држати. Предаванѣ е овако ишло : Омладина однева под управом свог учителя поњя Господина Н. Груића песму „Док е нама Милоша јунака.“ Затим поздрави приправник Фрачковић публику и захвали јој на вниманју. Потом се однева песма „Јрко сунце одскочило.“ После ове песме декламовано е : „Уморено“ од Р. Стојковића; и „Мученица“ од Ђ. Јакшића, а затим певала се песма „Смрт майке Југовића.“ Напоследку заврши се село са песмом : „Гди е србска Войводина.“

Свечаност е врло лено и весело испала, с' тим више, што су скоро сви најотличнији србски грађани са својим породицама на нјој били. На свечаности овој имали смо два госта из села Лоћана у Старој Србији (код високих Дечана), кои су од турскоарнаутског зулума пострадали, те овуда милостино купили, и едног младог пригорца савршеног Богослова, кои е овуда пропутовао у Києво на науке.

Школске вести.

НОВЕ СРБСКЕ ШКОЛЕ. Вис. кр. угарско Министарство Просвете на бр. 5839 о. г. одобрило е да се у Сомборским предградјама оснују две нове србске школе. На издржаванѣ ових школа одобрило е варошко представништво 1200 фр. и 300 ф. еданпут за свагда на набављањѣ намештаја школског. Предаванја у овим новим школама почеће се ове сени. Плата е сваког учителя 420 ф. а стечай ће се скорим отворити.

НА ЗНАНѢ. Пошто е бивши учитель 1. и 2. разреда девојачке школе Сомборске г. Никола Томић, на званију свом 23. Априла о. г.

Сомборском варошком представништву оставку поднео, коју е то представништво у седици својој од 29. Априла примило, управа Сомборских основних школа по опуномоћено варошког представништва и у споразумениу са г. градоначелником местним поверила е предаванѣ у 1. и 2. разреду исте девојачке школе Госпођи Софи удовој Јорговића досадашњој учитељици послова, која е за приправнице прописане науке у овом заводу изучила, и по дозволењу вис. кр. угар. министарства просвете од 3. Јулиа 1867. бр. 5493. учитељски испит у присуству Гд. Дра Натошевића као на то одређеног кралѣвског повереника са врло добрим успехом положила, те по томе е проглашена као способна за самосталну учитељицу у србским основним девојачким школама. — Ч. канцелария Бачка у засѣданју од 16. Мая о. год. Бр. 77, 79, 83/69. уч. потврдила е речену госпођу Софиу Јорговића за привремену учитељку поменутога разреда, а поглаварство вароши Сомбора отворило е стечай зарад сталног попуњеня истог учитељског места до св. Илие о. г. —

СТЕЧАЙ. Бр. 85. из 1868. гл. скуп. На основу закључка главне скупштине бр. 85. овим се на упразњено учитељско место у III. разреду србске главне школе сомборске стечай до св. Илие о. г. отвара. Плата е 420 фор. а. вр. и 63 фр. за обучавањ у недельној школи. Проситељи имаю свое молбенице с доказима о свршеним наукама и о способности за учитељство у главној школи, до горњѣга рока магистрату ове вароши поднети. Из главне скупштине представништва сл. и кр. града Сомбора дана 11. Мая 1868. држане. А. Коњовић, Градоначелник.

О Г Л А С.

Добивши мало више времена и удесније прилике хитим наставити издаванѣ моих укупних дѣла и дао сам већ у штампу пету књигу, која ће у себи садржавати драму „Звонимир“ и трагедију „Прехвала.“ Књига ће бити до Духова готова, износиће 20 штампани табака у формату, у ком су четири прве књиге моих дѣла штампане, и кошта ће 1. ф. а. вр. Ко ми пошлѣ више предплатника, добиће на сваки 10 књига едну бесплатно. Писма с новци имаю се послати до горе изложеног рока на мене под атресом „Јовану Субботићу у Н. Саду,“ а књиге ћу я одмах по измаку споменутог рока о свом трошку скупитељима доставити. Надајући се да ћу овим послом нашој књижевности колику толику услугу учинити, умољам све пријатељ и моје особе и наше књижевности, да би имали любов издаванѣ ово пријатељима наше књиге до знања довести, а имена предплатника мени што скорие доставити. У Н. Саду свѣтле недѣлѣ 1868. Др. I. Субботић

(Господи учитељима препоручуемо, да се за скупљањ предплатника на ову важну књигу прослављѣног нашег писателя својски и што скорие постараю. У.)

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нв.

Издае и уређуе Никола Вукићевић.

Тискао код Андрије Ваг